

HET ONDERWIJSWERELDJE ROND 1900 (2)

Naar aanleiding van het artikel van mevrouw Andringa-Dekker diene het volgende.

Het woord „Staatscholen“ is in geen enkel officieel stuk te vinden. Men had openbare- en bijzondere (protestantse of rooms-katholieke) scholen.

Openbare scholen zijn opgericht en worden in stand gehouden door gemeente, provincie en rijk. Utrecht kende tot 1921/'22 vijf soorten openbare scholen, nl. van de 1e, 2e, 3e, 4e en 5e soort.

Scholen van de *eerste soort* waren (o.a.):

Abstederdijk (opgericht in 1884)
Weistraat (1892)
Poortstraat (1893)

Scholen van de *tweede soort* waren:

Achter Clarenburg (1865)
Kruisdwarsstraat (1876)

Scholen van de *derde soort* waren (o.a.):

Hieronimusplein (1898)
Plompstorengracht (1884)
Lange Nieuwstraat (1885)
Weerdsingel (1894)
Oude Kerkstraat (1897)

Scholen van de *vierde soort* waren:

Janskerkhof (zijde Boothstraat) (1888)
Hamburgerstraat (1897)

Scholen van de *vijfde soort* waren:

Schoolplein (1875)
Puntenburg (1883)
Pieterskerkhof („eindje van de wereld“).

Deze laatste school is in 1822 opgericht door de Plaatselijke Schoolcommissie en in 1857 overgenomen door de gemeente Utrecht. Het schoolgeld voor het eerste kind uit een gezin bedroeg:

voor een school van de 1e soort: 6 cent per week;
voor een school van de 2e soort: 12 cent per week;
voor een school van de 3e soort: f 1,— per maand;
voor een school van de 4e soort: f 2,— per maand (Janskerkhof) of f 7,50 per kwartaal (Hamburgerstraat); voor een school van de 5e soort: f 12,50 per kwartaal. De volgende kinderen van een gezin konden gebruik maken van een lager tarief. Op de scholen van de 3e en de 5e soort werd de franse taal onderwezen. De scholen van de 4e soort zijn te vergelijken met de latere (M)ULO-scholen. De in het artikel van mevrouw Andringa-Dekker genoemde bewaarschool in de Weistraat is de zo geheten „Johanna-school“. Deze school stond op de plek waar nu 4 of 5

huizen (met voortuin) zijn gebouwd schuin tegenover de Kerkdwarsstraat. Ik kan het niet eens zijn met de opvatting van mevrouw Andringa, dat de openbare scholen toentertijd geen goede naam hadden. Als één school minder hoog staat aangeschreven, dan is dat toch nog niet bepalend voor alle andere scholen. En dit zelfde geldt natuurlijk ook voor het bijzonder onderwijs.

De school aan het Oudkerkhof was in 1899 een meisjesschool. Het was één van de Marnixscholen, gesticht in 1859. Mevrouw Andringa vergist zich, als ze schrijft dat deze school werd verplaatst naar de Plompstorengracht. De school van de heer Nepveu was een openbare school en wel van de derde soort. Op de Plompstorengracht is later wel een bijzondere school gekomen, de school van (hoofd) Waasdorp. Studerende aan de „normaalschool“, officieel de Rijks Normaal Lessen, moesten als kwekeling aan een lagere school verbonden zijn. De gemeente Utrecht bezoldigde deze kwekelingen als volgt: als ze in het 1e studiejaar zaten f 60,— per jaar; in het 2e studiejaar f 72,—; in het 3e studiejaar f 84,—; en in het 4e studiejaar f 96,—.

Als mevrouw Andringa schrijft dat de heer Dekker (op de foto uiterst rechts) f 8,— per maand ontving, dan wil dat zeggen dat hij in zijn 4e studiejaar zat. Mej. W. Vermeulen (ook op de foto, alleen voor mij niet herkenbaar) ontving f 72,— per jaar. Zij moet dus in het 3e studiejaar geweest zijn.

Voor mij zijn bekend op de foto: Schmelling (naast Dekker), Postma (staande met bril op), Van Olst (achter Postma), Van Brenen (staande midden achter), Falkena (schuin voor Van Brenen, met de armen over elkaar), Van Bommel (naast Falkena, met twee handen zichtbaar. Disselkoe, Baarspul, Kirchberg en mej. Heijm (handwerken) heb ik weliswaar op de dagschool aan de Poortstraat meegemaakt, maar kan ze op de foto niet aanwijzen.

Geboren op 22 december 1899, kwam ik op 1 april 1905 op de dagschool aan de Poortstraat, later ging ik naar de school aan de Plompstorengracht, met als hoofd de heer Lottgering.

Toen ik studeerde aan de „Rijks Normaal Lessen“ was ik als kwekeling verbonden aan de school aan de Poortstraat. Van mijn 45 dienstjaren bij het Lager Onderwijs heb ik er zeven buiten de stad Utrecht doorgebracht. Gedurende 38 jaren ben ik als onderwijzer, later hoofd der school, in Utrecht werkzaam geweest. Over de school aan de Poortstraat kan ik niets dan goeds vertellen. Er zou nog wel een artikelje inzitten.

A. A. de Baar